

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2025 m. liepos 31 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Ryčio Krasausko (pranešėjas), Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas) ir Dalios Višinskienės, sekretoriaujant Laisvidai Versekienei, dalyvaujant pareiškėjo Piliečių referendumo iniciatyvinės grupės atstovams Zigmui Vaišvilai, Egidijui Čibirauskui, Gediminui Ustinavičiui ir Nendrei Černiauskienai, atsakovo Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos atstovei Ilonai Bondzinskaitei,

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Piliečių referendumo iniciatyvinės grupės, atstovaujamos koordinatorių Zigmo Vaišvilos, Egidijaus Čibirausko ir narių Gedimino Ustinavičiaus ir Nendrės Černiauskienės, skundo atsakovui Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai dėl sprendimo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėjas Piliečių referendumo iniciatyvinė grupė, atstovaujama koordinatorių Zigmo Vaišvilos, Egidijaus Čibirausko ir narių Gedimino Ustinavičiaus ir Nendrės Černiauskienės, (toliau – ir pareiškėjas, Grupė) su skundu kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas panaikinti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – Komisija) 2025 m. liepos 17 d. sprendimą Nr. Sp-133 „Dėl piliečių referendumo iniciatyvinės grupės iniciatyvos dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio papildymo ketvirta dalimi“ (toliau – ir Sprendimas), kuriuo atsisakyta registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę dėl privalomojo referendumo paskelbimo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo.

2. Pareiškėjas skundą grindžia šiais pagrindiniais argumentais:

2.1. Sprendimas neteisėtas, nes priimtas viršijus Komisijos įgaliojimus, nustatytus įstatyme. Jis nepagrįstas – nes remiasi netiksliai interpretuotais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimais bei ignoruoja tautos suverenumo principą. Taip pat Sprendimas pažeidžia piliečių teises dalyvauti valstybės valdyme tiesiogiai, t. y. per referendumą.

2.2. Siūloma referendumo formuluotė yra lakoniška ir aiški, nesudaranti jokių prielaidų interpretacijoms dėl jos turinio, todėl Komisija, pažeisdama sąžiningumo, protingumo ir teisingumo principus, priėmė sąmoningai klaidinantį Sprendimą, teigdama kad nėra aišku ar siūloma, kad valstybė neapmokestina tik Lietuvos piliečių, bet ne juridinių asmenų turtą, kad tariamai neaišku, ar siūloma, kad valstybė neapmokestintų ir kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą. Tai akivaizdžiai dirbtiniai

ir nesąžiningi Komisijos argumentai, nes siūloma pataisos lakoniška formuluotė neleidžia jokių interpretacijų, kuriomis šiuo atveju spekuliuoja Komisija.

2.3. Komisija Sprendimą grindžia prielaidomis, nors turėtų būti grindžiamas siūlomos registruoti referendumo iniciatyvos turiniu, ką daryti Komisiją įpareigoja Lietuvos Respublikos referendumo konstitucinio įstatymo Referendumo konstitucinis įstatymas 2 straipsnio 3 dalis ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika.

2.4. Pareiškėjas atsiliepime į Sprendimo projektą ir raštu išsamiai paaiškino, jog siūloma formuluotė apima visą Lietuvos piliečių turtą, o posėdžio metu Sprendimo projektą pristatančiam R. Ramanauskui pabandžius aiškinti, jog neaišku, ar siūloma, kad valstybė neapmokestintų ir juridinių asmenų turtą, Grupės koordinatorius Z. Vaišvila papildomai paaiškino, kad siūloma Konstitucijos pataisa yra tik dėl piliečių turto, bet ne dėl juridinių asmenų turto. Pareiškėjas atsiliepime į Sprendimo projektą pateikė Komisijai prašymą, kad tuo atveju, jei jos nariai manytų, kad formuluotė per plati ar neaiški, pasiūlyti tikslinti projektą, nustatant terminą ir nurodant, kuo siūloma Konstitucijos pataisos formuluotė yra neaiški. Grupės atstovai tai pakartojo žodžiu posėdyje, tačiau Komisija ignoravo šį pareiškėjo prašymą ir dėl jo net nepasisakė, nebalsavo. Toks Komisijos elgesys patvirtina jos narių šališkumą.

2.5. Komisijos argumentas, kad teikiama formuluotė neatitinka Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punkto, yra nepagrįstas ir dirbtinis, nesąžiningas. Komisijos kompetencijos trūkumas ir nesugebėjimas įvertinti teisinės pasekmės neturėtų būti priežastimi neregistruoti Grupės, nes toks pagrindas nenumatytas įstatyme, be to, Komisija neturi įgaliojimų vertinti teisinių pasekmių apimtį. Konstitucijoje gausu abstrakčių formuluočių (pvz., „švietimas nemokamas“, „nuosavybė neliečiama“). Jei šios absoliučios frazės laikomos aiškiomis, draudimas apmokestinti piliečio turtą – juo labiau.

2.6. Komisijos Sprendime nepagrįstai vadovaujasi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. birželio 12 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025, kuriuo buvo paliktas galioti Komisijos 2025 m. gegužės 22 d. sprendimas Nr. Sp-109 „Dėl piliečių referendumo iniciatyvinės grupės iniciatyvos dėl privalomojo referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio papildymo ketvirta dalimi“, nes siūloma Konstitucijos 127 straipsnio papildymo tema visai kita – kalbama apie valstybės materialinį pagrindą, o ne žmogaus teisių bloką.

2.7. Komisija taip pat klaidingai teigia, kad formuluotė „Valstybė neapmokestina piliečio turto“, kuria taip pat nustatoma, kad bet koks tik piliečio turtas Lietuvoje būtų neapmokestinamas, turinio prasme iš esmės yra analogiška 2025 m. gegužės 6 d. prašymu referendumui siūlytai Konstitucijos pataisai („Nuosavas piliečio nekilnojamas turtas Lietuvos Respublikos teritorijoje neapmokestinamas“), nes turinio prasme sąvokos „turtas“ ir „nekilnojamas turtas“ yra skirtingos.

2.8. Komisija nepagrįstai nurodo, kad siūloma formuluotė nustato apmokestinimo draudimą tik Lietuvos piliečiams, todėl sudaro prielaidas be konstitucinio pagrindo skirtingai vertinti Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių piliečių teises, kad toks piliečių suskirstymas pažeistų Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintą lygiateisiškumo principą, prieštarautų valstybės geopolitinės orientacijos principui ir pažeistų Konstitucijos, kaip vientiso ir darnaus akto, sistemą.

2.9. Sprendimas prieštarauja Konstitucijos nuostatomis (3, 9, 147, 148 str.), įtvirtinančioms Tautos teisę keisti Konstituciją. Komisijos kompetencija apsiriboja sprendimo atitikties materialiesiems Konstitucijos keitimo apribojimams ir įstatymo reikalavimams vertinimu. Komisija negali iš anksto spręsti dėl referendumu siūlomo sprendimo turinio teisėtumo ar jo galimo prieštaravimo Konstitucijai. Komisija, priimdama Sprendimą, viršijo savo įgaliojimus, nes vertino siūlomos Konstitucijos pataisos turinio konstitucingumą.

2.10. Siūloma pataisa nėra įstatymų leidyba – tai konstitucinės normos formavimas, siūloma pataisa nekalba apie tarifus, techniką ar lengvatas, o tik nustato, kad tam tikras objektas (piliečių turtas) negali būti apmokestintas – tai leistina konstitucinės normos forma. Siūlomas pataisos tekstas atitinka Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktų nuostatas.

2.11. Sprendimu pažeidžiama Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, nes Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) praktikoje pripažįstama, kad teisė dalyvauti valstybės valdyje ir įtakoti teisėkūrą yra demokratinės visuomenės pagrindas.

2.12. Komisija viso proceso metu elgėsi šališkai, nes pažeidė Referendumo konstitucinio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatą; posėdyje naudojo klaidingą, savo sugalvotą, siūlomos pataisos formuluotę minimo termino „turtas“ apibrėžimą, net ir po to, kai pareiškėjo atstovai apibrėžimą pataisė, tai yra, pateikė Lietuvos Respublikos įstatymuose naudojama termino „turtas“ apibrėžimą; Grupės atstovams nebuvo išsiųstas Sprendimas, taip pat apie jį nebuvo kitaip pranešta; Sprendimo neįkėlė į Komisijos svetainę.

3. Atsakovas Komisija atsiliepiame į pareiškėjo skundą prašo jį atmesti. Atsakovas atsiliepiamą į skundą grindžia šiais pagrindiniais argumentais:

3.1. Komisija, priimdama Sprendimą, neviršijo jai Referendumo konstituciniu įstatymu suteiktų įgaliojimų bei veikė savo kompetencijos ribose. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2025 m. liepos 11 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-5-525/2025 yra konstatavęs, kad Komisija turi teisę vertinti siūlomų konstitucinių pataisų turinį, t. y. ne tik formaliai tikrinti procedūras, bet, kaip nurodyta ir Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarime – atlikti materialinį teisinį vertinimą, įskaitant, ar siūloma referendumui Konstitucijos pataisa neprieštarauja Konstitucijai bei teisėkūros principams.

3.2. Priešingai nei, kad teigia pareiškėjas, Sprendimas yra paremtas ne prielaidomis, o išsamia teisės aktų ir teismų praktikos analize – tai patvirtina Sprendimo turinys bei posėdžio metu Teisės ir tyrimų skyriaus atstovo išsakyti argumentai.

3.3. Pareiškėjo siūloma Konstitucijos pataisos formuluotė („Valstybė neapmokestina piliečio turto“) kelia tokių esminių neaiškumų, kaip pavyzdžiui: kokio pobūdžio turtas (kilnojamasis, nekilnojamasis, pajamos ir kt.) būtų neapmokestinamas; ar siūloma norma apimtų tik mokesčius, ar ir kitas prievoles (rinkliavas, įmokas, pvz., už automobilių laikymą, valstybinės žemės naudojimą ir pan.); ar ji būtų taikoma atgaline tvarka; ar juridinių asmenų patikėjimo teise valdomas fizinių asmenų turtas taip pat patektų į išimtį – būtų neapmokestinamas.

3.4. Siūloma Konstitucijos pataisa nustatytų skirtingą teisinį režimą pagal asmens pilietybę, o tai reikštų, kad Lietuvos piliečių turtas būtų atleistas nuo mokesčių, o užsienio valstybių piliečių – ne. Tokia diferenciacija sudarytų prielaidas paneigti Konstitucijoje įtvirtintus lygiateisiškumo ir valstybės geopolitinės orientacijos principus, nes užsienio valstybių piliečiai (ypač Europos Sąjungos ir Šiaurės Atlanto organizacijos valstybių narių piliečių) Lietuvoje galintys turėti ir turintys nekilnojamojo turto, be jokio konstitucinio pagrindo būtų blogesnėje padėtyje lyginant juos su Lietuvos piliečiais.

3.5. Komisija, nagrinėdama piliečių referendumo iniciatyvinės grupės prašymą dėl registravimo, neturi teisės siūlyti keisti referendumui siūlomo sprendimo formuluotės. Tokio prašymo nagrinėjimo metu negali būti priimamos jokios pataisos ar korekcijos, pateikiamos tik koordinatorių, bet ne visos piliečių iniciatyvinės grupės vardu, tačiau nagrinėjamu atveju to ir siekė šios grupės koordinatoriai, be to, pareiškėjas savo prašyme aiškiai nurodė, kad siūlomas referendumui tekstas yra galutinis.

3.6. Pareiškėjas buvo iš anksto supažindintas su Sprendimo projektu, kuriame pateikti argumentai dėl siūlomo Konstitucijos 127 straipsnio papildymo ketvirtos dalies formuluotės, todėl turėjo pakankamai laiko įvertinti šiame projekte nurodytus argumentus, o prireikus – atsiimti prašymą ir pateikti naują siūlomą referendumui sprendimo tekstą, atitinkantį Referendumo konstitucinio įstatymo 7 ir 11 straipsnių reikalavimus.

3.7. Referendumo iniciatyvinės grupės koordinatoriai apie Komisijos posėdžio datą ir laiką buvo informuoti iš anksto, o šios grupės atstovams buvo sudaryta galimybė posėdyje dalyvauti nuotoliniu būdu. Gavę minėtą pranešimą, Grupės koordinatoriai nepateikė jokių pastabų ar prieštaravimų dėl posėdžio organizavimo. Grupė, teikdama prašymą dėl šios grupės registravimo, nesidomėjo galimu Komisijos posėdžio, kuriame būtų svarstomas jų prašymas, laiku, nors tokią teisę turėjo.

3.8. Grupės atstovai apie priimtą Sprendimą ir jo apskundimo galimybę buvo informuoti Komisijos posėdžio metu. Be to, pats Sprendimas buvo viešai paskelbtas

k o n s t a t u o j a:

II.

4. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2025 m. liepos 17 d. sprendimo Nr. Sp-133 „Dėl piliečių referendumo iniciatyvinės grupės iniciatyvos dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio papildymo ketvirta dalimi“, kuriuo atsisakyta registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę dėl privalomojo referendumo paskelbimo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos papildymo, pagrįstumo ir teisėtumo.

5. Bylos duomenimis nustatyta, kad:

5.1. Komisija 2025 m. birželio 30 d. gavo piliečių referendumo iniciatyvinės grupės prašymą įregistruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę dėl privalomojo referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio papildymo 4 dalimi.

5.2. Grupė prašė registruoti tokį referendumui siūlomo sprendimo tekstą:

„Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio papildymo ketvirta dalimi – valstybė neapmokestina piliečio turto“

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio papildymas

Papildyti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnį ketvirta dalimi išdėstant jį taip:

„Valstybė neapmokestina piliečio turto“.“

5.3. Piliečių referendumo iniciatyvinės grupės koordinatoriai Z. Vaišvila ir E. Čibirauskas 2025 m. liepos 15 d. informuoti apie Komisijos posėdį, kuriame planuota svarstyti jų 2025 m. birželio 30 d. prašymą. Jiems iš anksto buvo pateiktas ir Sprendimo projektas.

5.4. Pareiškėjo atstovams 2025 m. liepos 16 d. suteikta prieiga nuotoliu prisijungti prie 2025 m. liepos 17 d. vyksiančio Komisijos posėdžio. Tą pačią dieną 23 val. 6 min. pareiškėjas Komisijai pateikė atsiliepimą dėl siūlomo Sprendimo projekto.

5.5. Komisija 2025 m. liepos 17 d. posėdyje išklaušė Teisės ir tyrimų skyriaus siūlomą Sprendimo projektą, papildomus argumentus, susijusius su pareiškėjo 2025 m. liepos 16 d. atsiliepimu, bei pareiškėjo atstovų pasisakymus.

5.6. Komisija 2025 m. liepos 17 d. priėmė Sprendimą, kuriuo, vadovaujantis Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsniu, 11 straipsnio 3 ir 4 dalimis ir atsižvelgiant į Sprendime pateikiamus argumentus, nuspręsta „Neregistruoti piliečių referendumo iniciatyvinės grupės dėl privalomojo referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 straipsnio papildymo 4 dalimi“.

6. Pareiškėjas nesutikdamas su Komisijos Sprendimu pateikė teismui skundą, kuriuo prašo panaikinti Sprendimą. Pareiškėjas skunde teigia, kad Komisija yra šališka, savo veiksmais viršijo savo kompetenciją, o pateiktas Konstitucijos pataisos tekstas atitinka Referendumo konstitucinio įstatymo nuostatas.

7. Atsakydama į pareiškėjo skundo argumentus, kad Komisija Sprendimą priėmė viršijusi įgaliojimus, įtvirtintus Referendumo konstituciniame įstatyme, teisėjų kolegija pažymi, kad dėl Komisijos įgaliojimų jau yra pasisakęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2021 m. spalio 11 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-17-261/2021. Minėtame sprendime konstatuota, kad Lietuvos Respublikos Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo (toliau – ir Įstatymas) 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad vienas iš Komisijos uždavinių – organizuoti ir vykdyti referendumus. Komisija, vykdydama referendumus, registruoja piliečių iniciatyvinę grupę referendumui surengti, išduoda piliečių parašų rinkimo lapus (Įstatymo 3 str. 6 d. 1 p.). Komisija savo veikloje vadovaujasi, be kita ko, Konstitucija, šiuo, Referendumo ir kitais įstatymais bei teisės aktais (Įstatymo 4 str. 1 d.). Konstitucinis Teismas 2014 m. liepos 11 d. nutarime nurodė, kad visi teisės subjektai, *inter alia* (be kita ko) rinkimų (referendumų) organizavimo institucijos, referendumų iniciatyvinės ir kitos piliečių grupės, yra saistomi Konstitucijos, turi jos laikytis ir nepažeisti. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime nurodyta ir tai, kad Įstatymo 3 straipsnio 6 dalies 1 punkte įtvirtintas Komisijos įgaliojimas registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę aiškintinas kaip reiškiantis, kad Vyriausioji

rinkimų komisija privalo vertinti, ar piliečių referendumo iniciatyvinė grupė laikosi įstatymų nustatytų reikalavimų referendumui siūlomiems įstatymų projektams, *inter alia* ar Konstitucijos pakeitimo įstatymo projektą, paiso reikalavimų Konstitucijos pataisomis nepažeisti jos nuostatų darnos, laikytis materialųjų Konstitucijos keitimo apribojimų, ir atsisakyti įregistruoti tokią piliečių referendumo iniciatyvinę grupę, kurios referendumui siūlomas projektas šių reikalavimų neatitinka. Kitaip aiškinant aptartąjį Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatyme nustatytą šios komisijos įgaliojimą būtų paneigta to paties įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta Vyriausiosios rinkimų komisijos pareiga savo veikloje vadovautis Konstitucija ir įstatymais bei kitais teisės aktais. Komisija, sprendama, ar piliečių referendumo iniciatyvinės grupės laikosi nustatytų reikalavimų, referendumui siūlomą įstatymo projektą vertina ir reikalavimų, kylančių iš Teisėkūros pagrindų įstatymo, kaip specialaus įstatymo, kuriuo reguliuojama norminių teisės aktų rengimo tvarka, kontekste. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo, nustatančio teisėkūros principus, teisėkūros stadijas bei reglamentuojančio valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų teisėkūroje dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas, 1 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad referendumui siūlomas įstatymo ar kito teisės akto projektas turi atitikti įstatyme nustatytus reikalavimus, be kita ko, keliamus teisės akto projekto turiniui. Prie pastarųjų visų pirma priskirtini teisėkūros principai, išreiškiantys imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Šiuo aspektu Konstitucinis Teismas 2014 m. liepos 11 d. nutarime taip pat yra pažymėjęs, kad Teisėkūros pagrindų įstatyme nustatyti reikalavimai, taikomi siūlomo referendumui priimti įstatymo ar kito teisės akto, taigi ir Konstitucijos pakeitimo įstatymo, projekto formai, struktūrai, turiniui ir kalbai; rengiant teisės aktų projektus turi būti vadovaujamas teisėkūros principais, *inter alia* iš jų kylančiais reikalavimais teisės aktų, taigi ir siūlomų referendumui, projektų turiniui; pagal sistemiškumo principą teisės normos privalo derėti tarpusavyje: siūlomas priimti teisinis reguliavimas turi būti darnus, siūlomo priimti teisės akto projekto nuostatos turi derėti ir su kitų, aukštesnės ir tos pačios teisinės galios, teisės aktų nuostatomis. Paminėti argumentai pagrindžia išvadą, kad Komisija, vykdydama įgaliojimus registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę, atlieka ne tik procedūrinio, bet ir materialinio teisinio pobūdžio kontrolės funkcijas ir pripažinusi siūlomų įstatymo nuostatų neatitikimą Konstitucijai bei įstatymams turi teisę ir pareigą atsisakyti registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę.

8. Teisėjų kolegija pažymi, kad Įstatymas neteko galios 2022 m. rugsėjo 1 d., tačiau jame paminėtos nuostatos iš esmės įtvirtintos šiuo metu galiojančiame Referendumo konstituciniame įstatyme. Referendumo konstitucinio įstatymo 22 straipsnyje, be kita ko, nustatyta, jog Komisija priima sprendimus dėl grupės registravimo ar išregistravimo (1 p.); išduoda grupei piliečių parašų rinkimų lapus, sukuria prieigą prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo (2 p.); priima sprendimą dėl referendumui siūlomo sprendimo atitikties Konstitucijai ir šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytiems reikalavimams (3 p.). Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nustatyti reikalavimai, taikomi referendumui teikiamo sprendimo turiniui ir formai: 1) referendumui teikiamas sprendimas turi atitikti iš Konstitucijos kylančius reikalavimus. Grupė turi referendumui teikiamą sprendimą suderinti su Konstitucijos nuostatomis; 2) referendumui teikiamas sprendimas turi būti pateikiamas aiškiai, neklaidinti, neapimti kelių tarpusavyje pagal turinį ir pobūdį nesusijusių klausimų, kelių tarpusavyje nesusijusių Konstitucijos pataisų ar įstatymų nuostatų; 3) referendumui teikiamas Konstitucijos pataisos, kito įstatymo projektas turi atitikti Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme nustatytus reikalavimus.

9. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2025 m. birželio 12 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025 nurodė, kad Komisija, vykdydama įgaliojimus registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę, atlieka ne tik procedūrinio, bet ir materialinio teisinio pobūdžio kontrolės funkcijas ir pripažinusi siūlomų įstatymo nuostatų neatitikimą Konstitucijai bei įstatymams turi teisę ir pareigą atsisakyti registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę. Ši Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pozicija patvirtinta ir šio teismo 2025 m. liepos 11 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-5-525/2025. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad Komisija veikė pagal Konstitucijos ir Referendumo konstitucinio įstatymo

nuostatas, todėl pareiškėjo argumentai, kad Komisija, priimdama Sprendimą, viršijo įgaliojimus, atmetami.

10. Atsakydama į pareiškėjo argumentus, kad siūlomas Konstitucijos pataisos tekstas atitinka Referendumo konstitucinio įstatymo nuostatas, teisėjų kolegija pažymi, kad Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje nurodyti reikalavimai, taikomi referendumui teikiamo sprendimo turiniui ir formai: 1) referendumui teikiamas sprendimas turi atitikti iš Konstitucijos kylančius reikalavimus. Grupė turi referendumui teikiamą sprendimą suderinti su Konstitucijos nuostatomis; 2) referendumui teikiamas sprendimas turi būti pateikiamas aiškiai, neklaidinti, neapimti kelių tarpusavyje pagal turinį ir pobūdį nesusijusių klausimų, kelių tarpusavyje nesusijusių Konstitucijos pataisų ar įstatymų nuostatų; 3) referendumui teikiamas Konstitucijos pataisos, kito įstatymo projektas turi atitikti Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme nustatytus reikalavimus. Pagal Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 2 dalį referendumui teikiamame sprendime turi būti: 1) nurodyta referendumo rūšis; 2) pateiktas referendumui siūlomo Konstitucijos pataisos, kito įstatymo projekto tekstas arba spręsti referendumu siūlomo kito svarbiausio Valstybės ir Tautos gyvenimo klausimo tekstas. Pagal Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 3 dalį, referendumui teikiamas sprendimas apima referendumui teikiamus Konstitucijos pataisų, kitų įstatymų projektus ir spręsti siūlomus kitus svarbiausius Valstybės ir Tautos gyvenimo klausimus.

11. Referendumo konstitucinio įstatymo 11 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Komisija priima sprendimą dėl referendumui siūlomo sprendimo atitikties Konstitucijai ir šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytiems reikalavimams. Įvertinusi atitiktį šiems reikalavimams, Komisija sprendžia dėl grupės registravimo ir piliečių parašų rinkimo lapų išdavimo. Minėto straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad Komisija ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodyto prašymo gavimo dienos savo posėdyje priima sprendimą dėl grupės registravimo.

12. Teisėjų kolegija pažymi, kad Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 3 punktas numato imperatyvų reikalavimą referendumui teikiamo sprendimo turiniui atitikti Teisėkūros pagrindų įstatyme nustatytus reikalavimus. Šis įpareigojimas yra įtvirtintas kaip atskiras ir jis nesietinas su siūlomų Konstitucijos pataisų teisėtumu. Teisėkūros pagrindų įstatymo 1 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „Kai įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje garantuojamos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos ir piliečių Konstitucijos keitimo iniciatyvos teisės, taip pat referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė, Lietuvos Respublikos Seimui teikiamas ar referendumui siūlomas teisės akto projektas turi atitikti šiame įstatyme nustatytus formos, struktūros, turinio ir kalbos reikalavimus“. Komisija, sprendžiamas, ar piliečių referendumo iniciatyvinės grupės laikosi nustatytų reikalavimų, turi pareigą referendumui siūlomą įstatymo projektą vertinti pagal reikalavimus, kylančius iš Teisėkūros pagrindų įstatymo, kaip specialaus įstatymo, kuriuo reguliuojama norminių teisės aktų rengimo tvarka.

13. Sprendime nurodyta, jog pareiškėjas jau buvo pateikęs iš esmės analogišką Konstitucijos pataisos projektą, kuriuo siūlyta įtvirtinti, kad „Nuosavas piliečio nekilnojamas turtas Lietuvos Respublikoje neapmokestinamas“ ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2025 m. birželio 12 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025, vertindamas siūlytą pataisą „Nuosavas piliečio nekilnojamas turtas Lietuvos Respublikoje neapmokestinamas“ konstatavo, kad: 1) ši nuostata nėra aiški ir vienareikšmė, nes suponuoja, kad bet koks tik piliečio turtas Lietuvoje būtų neapmokestinamas; 2) diskriminuoja užsienio piliečius, prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam lygiateisiškumo principui (29 str.), valstybės geopolitinės orientacijos principui (Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 24 d. nutarimas) ir nepagrįstai išbalansuoja Konstitucijos, kaip vientiso ir darnaus akto, sistemą. Skundžiamame Sprendime pažymima, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjo pateikta Konstitucijos pataisa („Valstybė neapmokestina piliečio turto“) iš esmės yra analogiška administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025 vertintai pataisai, todėl Komisija sprendė, kad, nors žodžių junginiai ir jų išdėstymas šiek tiek skiriasi, tačiau jos prasmė kelia dar daugiau neišklaidų dėl teisinio reguliavimo apimtį, nes gali būti suprantama kaip viso turto (tiek kilnojamojo, tiek nekilnojamojo) apmokestinimo Lietuvos Respublikos piliečiams draudimas. Komisija vertino, kad siūloma nuostata sukeltų teisinių pasekmių, kurių apimtį būtų neaiški, ir prieštarautų teisinio tikrumo bei aiškumo principams. Komisija padarė išvadą, kad pateiktas Konstitucijos pataisos tekstas prieštarauja

Konstitucijos 29 straipsniui ir Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose įtvirtintiems reikalavimams.

14. Pareiškėjas skunde laikosi pozicijos, kad nagrinėjamos bylos ir administracinės bylos Nr. R-3-815/2025 faktinės aplinkybės skiriasi, todėl Komisija nepagrįstai vadovavosi minėtoje byloje pateiktais išaiškinimais. Teisėjų kolegija su tokia pozicija nesutinka. Įvertinus administracinės bylos Nr. R-3-815/2025 faktines aplinkybes, pažymėtina, kad paminėtoje byloje buvo vertinta Konstitucijos pataisa, kuri savo prasme analogiška vertinamajai nagrinėjamoje byloje, nes abiejų pataisų esmė – uždrausti apmokestinti piliečių turtą. Nors pareiškėjas teigia, kad pataisos buvo siūlomos į skirtingus Konstitucijos skyrius, tačiau tai nekeičia fakto, jog abi pataisos nukreiptos į vienodas materialines pasekmes – uždrausti apmokestinti piliečių turtą. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Komisija Sprendime pagrįstai vadovavosi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. birželio 12 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025 pateiktais išaiškinimais.

15. Teisėjų kolegija nesutinka su pareiškėju, kad siūloma Konstitucijos pataisa yra trumpa, aiški ir vienareikšmiška, atitinkanti Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimus. Šiuo aspektu pritartina Sprendime nurodytai Komisijos pozicijai, kad siūloma Konstitucijos pataisa („Valstybė neapmokestina piliečio turto“) negali būti vertinama kaip aiški. Pabrėžtina, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2025 m. birželio 12 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025 iš esmės analogišką pataisą pripažino neatitinkančia Referendumo konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimų.

16. Pažymėtina, kad dėl Konstitucijos pataisos, kuria nepagrįstai išskiriami tik Lietuvos Respublikos piliečiai, uždraudžiant apmokestinti tik jų turtą, jau pasisakyta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. birželio 12 d. sprendime administracinėje byloje Nr. R-3-815/2025. Paminėtoje byloje teismas konstatavo, kad tokia norma sudarytų prielaidas Konstitucijoje įtvirtintų lygiateisiškumo (Konstitucijos 29 straipsnis) ir valstybės geopolitinės orientacijos (žr. Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 24 d. nutarimą) principų prieštaravimui, nes užsienio piliečių (ypač Europos Sąjungos ir Šiaurės Atlanto organizacijos valstybių narių piliečių), kurie Lietuvoje gali turėti ir turi nekilnojamojo turto, nuosavybė būtų apmokestinama, taip be jokio konstitucinio pagrindo diferencijuojant Lietuvos ir užsienio piliečius. Pareiškėjas skunde niekaip nepagrindė, kad tokia diferenciacija būtų pagrįsta.

17. Teisėjų kolegija, atsakydama į pareiškėjo argumentus, jog buvo apribota Tautos teisė dalyvauti valstybės valdyme ir daryti įtaką teisėkūrai, taip pažeidžiant Konvencijos 10 straipsnį, pažymi, kad pareiškėjas Konvencijos 10 straipsnio pažeidimą grindžia tuo, kad Sprendimas riboja piliečių politinę raišką ne dėl formos, bet dėl turinio, tačiau, kaip jau nurodyta šio sprendimo 7–9 punktuose, Komisija turi įgaliojimus vertinti turinį, todėl šie pareiškėjo argumentai taip pat atmetami.

18. Įvertinusi atsakovo pateiktą atsiliepimą teisėjų kolegija nenustatė, kad paminėtas procesinis dokumentas būtų pateiktas pažeidus proceso teisės normas. Taip pat, teisėjų kolegijos vertinimu, prie atsakovo atsiliepiamo pridėti dokumentai atitinka įrodymų leistinumo ir liečiamumo reikalavimus. Todėl priešingos pareiškėjo atstovų teismo posėdžio metu išreikštos abejonės atmetamos kaip nepagrįstos.

19. Teisėjų kolegija akcentuoja, kad pareiškėjo teiginiai, jog Komisija buvo šališka yra deklaratyvus pobūdžio, todėl plačiau dėl jų nepasisako.

20. Dėl kitų procesiniuose dokumentuose išdėstytų argumentų pažymėtina, kad teismo pareiga motyvuoti priimtą sprendimą nėra suprantama kaip reikalavimas detaliam atsakymui į kiekvieną argumentą. Teisėjų kolegijos vertinimu, kiti šalių procesiniuose dokumentuose pateikti argumentai neturi esminės teisinės reikšmės bylai teisingai išspręsti ir nekeičia šioje byloje susiklosčiusios situacijos teisinio vertinimo, todėl dėl jų plačiau nepasisakoma.

21. Atsižvelgiant į išdėstytą, Komisijos Sprendimu teisėtai ir pagrįstai atsisakyta registruoti piliečių referendumo iniciatyvinę grupę dėl privalomojo referendumo paskelbimo dėl Konstitucijos pakeitimo, todėl nėra teisinio pagrindo Komisijos Sprendimo naikinti Grupės skunde nurodomais argumentais.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 88 straipsnio 1 punktu ir 126 straipsnio 1 dalimi, teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo Piliečių referendumo iniciatyvinės grupės, atstovaujamos koordinatorių Zigmo Vaišvilos, Egidijaus Čibirausko ir narių Gedimino Ustinavičiaus ir Nendrės Černiauskienės, skundą atmesti.

Sprendimas neskundžiamas.

Teisėjai

Rytis Krasauskas

Ričardas Piličiauskas

Dalia Višinskienė